

Ljubljana, 26./X. 1922. — II./43.

Vsled vedno naraščajočih stroškov za tisk smo bili prisiljeni zvišati s 1. oktobrom ceno lista. Odslej stane posamezna številka 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo

24 K jugoslov. Sodrugi! Podpirajte naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

Uprava.

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

Delavci, nameščenci, mali obrtniki!

V petek, 27. t. m. ob polu 8. zvečer vsi v veliko dvorano „UNIONA“ na veliki manifestacijski shod Zveze Delovnega Ljudstva.

DNEVNI RED:

Ljubljanske občinske volitve in enotna fronta proletarijata.

Govore zastopniki najmočnejših proletarskih skupin v Ljubljani.

Ljubljana.

Občinske volitve v Ljubljani so pred durmi. Stranke so postavljene v bojne vrste in volilni boj začenja. Predno si ogledamo posamezne stranke je potrebno, da pogledamo zgodovino teh volitev, oz. zgodovino prejšnjega občinskega sveta in njegovega razpusta. Pred vojsko je bila Ljubljana takozvana »napredna trdnjava«. Ta naprednost je bila posebne vrste. Naprednjaki so bili nasprotniki splošne volilne pravice, nasprotniki ženske volilne pravice, bili so nasprotniki enakopravnosti drugih ljubljanskih narodnosti. Za občino niso storili takorekoč nič — razen banketov, pojedin in hejslovanskih govorov ob času sokolskih zletov, slovanskih časnikarskih kongresov itd. Bili so proti-klerikalni, to je bila

cela njih naprednost, bili so narodni, to je peli so »Hej Slovani« oz. ko so bili še bolj mladi, so mazali Grünov spomenik pri Križankah z tinto in blatom. Prišla je vojska in gospodje so svoje delo spremenili v toliko, da so mesto »Hej Slovanov« zapeli »Gott erhalte«, imenovali so za častne občane Friedricha, Eugena in še par drugih nadebudnih habsburških princev in vojskovodij. Višek njihovega patriotskega dela je bil znameniti »srebrni rog«. Delo je imelo uspeh in par »ordenov« Franca Jožefa je prišlo iz cesarskega Dunaja.

Ko je vojska minila so postali Jugoslovani in zdaj so peli »Bože Pravde«, za ceste, elektriko in za druge potrebe mesta se seveda niso brigali. Prišlo so volitve leta 1921 in naprednjaki, ki so se po vojski prekrstili v demokrate, so ostali

v manjšini, ker ljudstvo ni znalo ceniti njihovega požrtvovalnega dela za narodno in napredno stvar. To je demokrate zelo ujezilo in ker so imeli odločujočo besedo pri pokrajinski upravi in v centralni vladi, so začeli nagajati in ovirati delo novega občinskega sveta na vse načine. Najprvo so razveljavili 6 komunističnim obč. svetnikom mandate. Potem dolgo niso hoteli potrditi župana. Ko je končno začel občinski svet delovati, so mu črtali vsak vinar, ki ga je hotel porabiti za ljudstvo. Konečno so nekega lepega dne ljubljanski obč. svet razpustili — zavoljo slabega gospodarstva. Kakor dokaz tega slabega gospodarstva je minister Timotejevič navedel dejstvo, da je obč. svet zvišal prejemke obč. nastavljenec v taki meri, da so bolj plačani kakor uslužbenci države v času demokratsko-radikalnega režima. Vsa javnost pa ve, da je bil občinski svet in upravni svet ljublj. mestne hranilnice razpuščen v prvi vrsti zato, ker je hotela večina na magistratu napraviti konec gospodarstvu dveh »staro-demokratskih« bank z denarjem mestne hranilnice. Mestna hranilnica je imela namreč v teh dveh bankah čez 20.000.000 kron in dočim si je mestna občina morala izposojevati drag denar, sta ti dve banki delale dobro kupčijo z denarjem mestne hranilnice.

To je predzgodovina ljublj. obč. volitev. Ker so se med tem časom prišle na dan razne umazane afeze, v katere so bili zapleteni »mladini«, so se odločili »stari demokrati« nastopiti s posebno listo, da obvarujejo Ljubljano »napredno« — in denar mestne hranilnice svojim bankam. V tem hvalevrednem početju pa jih podpirajo zvesto narodni socialci, ki so v zadnjem času tudi dobili zveze z eno izmed prizadetih staroliberalnih bank.

»Mladini« kandidirajo posebej in upajo s terorjem vplivati na del uradništva (ker v Slovencih je še precej hlapčevskih duš, ki imajo vedno tisto prepričanje kakor njihov vsakokratni predstojnik in minister).

Najbolj žalostno ulogo igra pri volitvah Bernotova socialdemokra-

tična sekta, ki skuša oslabiti enotno fronto delovnega ljudstva in s tem naravnost podpira namene slovenske bankokracije in verižniške buržuazije v nič manjši meri kakor umirajoča NSS.

Proti vsem tem buržuaznim strankam in njihovim pomagačem pa je zavedno delovno ljudstvo postavilo mogočen blok delovnega ljudstva, ki druži v sebi vse duševne in ročne delavce, ki hočejo, da se korenito predrugači ljubljansko občinsko gospodarstvo, ki hočejo, da tudi na ljubljanskem magistratu pride do veljave volja delovnih množic.

Zato vsi na delo, da v mogočni enotni fronti vseh duševnih in ročnih delavcev onemogočimo za vedno povratek slovenski bankokraciji (pa naj si bo že iz Slovenske ali Kreditne in Jadranske banke) na ljubljanski magistrat.

Kdor je proti enotni fronti, je izdajalec in lakaj buržuazije.

Živela »Zveza delovnega ljudstva«!

Značilen pojav reakcije.

Beograd je politično središče Jugoslavije. Ali poleg tega je Beograd tudi mesto mednarodne važnosti. Mesto leži ob steku Donave in Save, torej na mednarodni prometni žili. In Beograd so vrata na Balkan. Vsled tega ima mesto vse predpogoje za ogromen gospodarski razmah. Dani so vsi predpogoji, da postane Beograd eno največjih gospodarskih središč v državi in sploh na Balkanu.

In razvaline, ki jih je pustila svetovna vojna na Kalimegdanu in na Terazijah, izginjajo. Povsod so bile ruševine in tovarni nikjer. Ali ni minulo leto in že se je pričelo graditi v Beogradu prav amerikansko. Cele ulice so znova nastajale, palača pri palači.

Spodaj na Donavi in Savi pa se je pričelo živahno življenje. Ladje so prihajale in odhajale in vsako leto

Razvoj svetovnega kapitalizma v zadnjih 30 letih.

1. Razvoj imperialistične dobe.

Doba imperializma začenja v devetdesetih letih preteklega stoletja. V blisku in gromu kolonialnih vojn, ki so izbruhnile v Ameriki, Aziji, Afriki in končno v Evropi sami, je zrasel kapitalizem do nebotičnih višin. Lovske in ribiške narode Nove Guineje, ki še niso poznali železa; patriarhalne pastirske rodove Afrike, najstarejše kulturne države v Aziji — celo zemeljsko oblo je kapitalizem napravil pristopno svojim trgovskim ciljem in jo končno osvojil v dobi enega človeškega življenja. Kolonialne pridobitve kapitalizma v letih 1884—1914 so večje obsega nego vse take pridobitve prejšnjih 400 let. Nesanjane možnosti je videl kapitalizem pred seboj za svoj razmah. Njegovi politiki, leposlovci, umetniki in filozofi so slikali v najbolj rožnatih barvah veličino kapitalističnega svetovnega gospo-

darstva. Imperialistična pijanost je omračila ne le glave veliki buržuaziji, ampak tudi malomeščanom, meščanski inteligenci ter celo deloma delavcem. — Ampak predno je dosegel kapitalizem višek svojega razvoja, začenja obrat in nizdol se začne pomikati njegova slava. Začenja doba narodnih vstaj in meščanskih revolucij v patriarhalnih, polufedvalnih kmečkih državah na vzhodu, kjer je začel kapitalizem pridobivati tal — v Turčiji, Perziji, na Kitajskem itd. In končno je požar kolonialnih vojn vzplamtel v Evropi sami. Tri balkanske vojne so sledile ena drugi in končno se je iz njih razvil splošni svetovni požar, svetovna vojna, ki se je raztegnila po celi zemlji. Propadanje zapada, to je evropskega kapitalizma začenja.

Kapitalistično gospodarstvo v imperialistični dobi.

V imperialistični dobi je glavni znak, da v odločilnih industrijah, v bankarstvu in veletrgovini zginja

konkurenca med posameznimi kapitalisti ter nastopajo kapitalistične zveze (sindikati, karteli in trusti), ki obvladajo popolnoma dotično panogo ter določajo svetovne cene, ne da bi jim kdo nasprotoval. Ti trusti stremijo v vedno večji meri za monopol, t. j. neomejenim gospodarstvom v posameznih industrijskih ali trg. panogah. Cele industrijske panoge so združene v rokah par kapitalistov ali ene kapitalistične družbe. Posebno se združujejo industrije tako, da so v eni roki vsi obrati, ki obdelujejo iste surovine v raznih oblikah. Boj med posameznimi kapitalisti ter boj posameznih kapitalistov proti malim, obrtniškim podjetjem se je v glavnih deželah kapitalističnega gospodarstva umaknil boju velikih kapitalističnih trustov proti posameznim še samostojnim kapitalistom ter boju med posameznimi orjaškimi kapital. družbami. Konec takih konkurenčnih bojov je vedno sporazum, novo še večje razširjenje in združevanje obstoječih kapitalističnih

družb. Ti boji se redno ponavljajo, dokler ni ena ali druga teh ogromnih družb vsesala v se vse obrate dotične stroke, tako da obvlada trg za tisto panogo in da lahko diktira cene svojim izdelkom. Te monopolne zveze ne poznajo državnih mej, razširjajo se v mednarodne zveze, v katerih pa skušajo skupine posameznih držav s pomočjo svojih vlad s silo braniti svoje interese. Podobno se tudi bančni kapital vedno bolj združuje in par velebank obvladuje celo svetovno denarno trgovino. Bančni kapital si obenem zagurava v industrijskih zvezah odločilno besedo pri vodstvu teh družb. Ravno tako si pa zagurajo velike industrijske družbe svoj vpliv v bankah. Vedno bolj sta zvezana bančni in industrijski kapital. Gospodarstvo velikih industrijskih držav je popolnoma v rokah par neomejenih gospodarjev velebank in industrijskih družb. Par stotin bančnih in trust-nih »kraljev« obvladuje celo svetovno gospodarstvo.

jih je več. Ob periferiji mesta pa so se zopet pričeli dvigati dimniki in tovarne. Industrija je zopet vstala.

Oživljajoče gospodarsko življenje pa je pričelo zbirati v Beogradu množice proletariata. Industrijskega delavstva je od dne do dne več, kar je čisto naravno. Ni ga kapitalističnega gospodarstva brez proletariata.

Ali v Beogradu sedi vlada, ki hoče zaustaviti ta razvoj, ker ona noče proletariata, ker on je nevaren njenemu režimu. Ni še bilo v Beogradu industrije, pa je padla občinska uprava v roke komunistov, tako da je vsled tega segla vlada po nasilju in razpustila komunistični občinski svet. Ker pa je v prvi vrsti Beograjski proletarijat poklican, da premaga režim in zakon o zaščiti države in ker se tega vlada prav dobro zaveda, zato uporablja vse mere, da prepreči ta razvoj.

Ministrski svet se je pred kratkim pečal z industrijskim razvojem Beograda. In prišel je do kaj čudnih sklepov. Ministrski svet je postal kaj čudno občutljiv za higijeno, sigurnost življenja, požara itd. Iz vseh teh razlogov je sklenil, da se nobena večja

industrija ne sme pričeti v Beogradu ali pa 20 km od Beograda. Šele izven tega kroga se smejo postavljati velike fabrike.

Vladajoča reakcija je kaj silno iznajdljiva v sredstvih, da podaljša svoje življenje. Niti se ne straši pred koraki, ki očitveno gredo za tem, da zaustavijo gospodarski razvoj in četudi je to v škodo kapitalističnemu razredu. Ker je industrija nevarna režimu, zato stran z njo. V Beogradu so lahko samo kasarne in vojniki. Proletariat pa naj bo daleč stran.

In vendar bodo tudi te mere zaman. Močnejša kakor volja vladajočega razreda je sila proizvodjalnih sil. Teh pa ne zaustavi nikdo, ne bajoneti, ne ječe, ne obznanje in ne zakoni za zaščito države. Bodočnost je v rokah proletarijata. S svojimi reakcionarnimi merami pa buržuazija samo pospešuje razvoj. Tudi kitajski zidovi niso obvarovali Kitaja kapitalističnega gospodarstva. Sile, ki jih je poklicala buržuazija k življenju, ne more obvladati in ena teh sil je proletariat — mrtvaška senca kapitalizma in tvoritelj nove družbe.

mo na političnem polju se Avstriji prepoveduje samostojna zunanja politika, ampak izrecno tudi na gospodarskem. Ona ne sme nobeni državi dovoliti izjemnih ugodnosti. To pomeni, da ostane Avstrija toliko časa skupna kolonija, dokler se ta ali ona sila ne bo čutila dovolj močno, da odstrani druge od eksploatacije Avstrije.

Kako je mišljeno z avstrijsko »svobodo«, se vidi iz tretjega protokola, ki ostane za vse večne čase sramotni dokument roparske požrešnosti imperialističnega kapitalizma. Najvažnejši pogoj tega protokola je, da mora avstrijska vlada takoj predložiti parlamentu zakonski osnutek, ki daje njej kot tudi vsaki drugi sledeči vladi pravico, da brez privolitve parlamenta ukrene vse korake, ki se ji zdijo potrebni, da uredi državni proračun. Jasno je, da to uvar za dve leti goli absolutizem. Vlada mora nadalje takoj nenavadno zvišati tarife in monopolne cene (predvsem tobak). Mora tudi takoj izdelati cel program reform in doseči potrebne zakonske ukrepe. Ti trije pogoji se morajo izpolniti, predno je zagotovljena garancija četverih vlad.

Prvi teh pogojev že sam zase odpravlja zadnji ostanek »demokracije« v Avstriji. Niti v ogrskem pašaluku Horthyjevem nima vlada takih pooblastil napram parlamentu. V drugem in tretjem protokolu pa se tudi jasno ugotavlja, kdo ima odselej dejansko vladati v Avstriji. Ustanavlja se namreč nadzorovalni odbor, v katerem ima vsaka od omenjenih štirih držav po 20 glasov. Nadaljnih 20 glasov se razdeli na države, ki bi morda še pristopile (Poljska, Švica?) Ta odbor uravnava posameznosti v podelitvi in odplačevanju kreditov. Njegova glavna naloga pa je v tem, da nadzoruje in se posvetuje z dejanskim, absolutnim in neomejenim novim gospodarjem Avstrije, generalnim komisarjem, ki ga imenuje zveza narodov. Ta generalni komisar bo imel avstrijsko vlado popolnoma v rokah. Avstrijska vlada ne bo namreč stala samo pod nadzorstvom, ampak tudi pod kuratelom. Ona ne bo samostojno razpolagala niti z enim vinarjem dohodkov ali izdatkov. Funkcije državnega blagajnika prevzame nova emisijska banka, ki mora biti napram vladi avtonomna. Dohodki, ki se imajo uporabiti za pokritje posojila, se morajo plačati na konto, čez katerega razpolaga samo generalni komisar. Vlada mora odstopiti od pravice, da tiska svoj lastni denar in si ne sme brez dovoljenja generalnega komisarja ničesar izposoditi. Če ne bi zastavljeni viri dohodkov (tobačni monopol, carina itd.) zadostovali za pokritje odplačevanja, določi nadzorovalni odbor kratkoma, da se pritegnejo še nadaljni viri dohodkov. Kakšne bodo »reforme«, ki jih »skupaj« z vlado pripravlja generalni komisar, o tem še ni nihče ničesar izdal, kar je jako značilno.

V očigled teh dejstev gotovo ni pretirano reči, da je težko najti v celi svetovni zgodovini podoben primer tej resnično suženjski pogodbi.

Položaj proletariata na Švedskem.

Po zlati dobi, ki jo je, kakor tudi druge nevtralne dežele, preživljala tekom vojne švedska buržuazija in ki je nekoliko zboljšala tudi položaj njenega služabnika, švedskega proletariata, je po končani vojni nastopila težka depresija, od katere se je dežela doslej še zelo malo opomogla. Indeks življenjskih potrebščin, ki se je po zimi 1920. povzpela na 218 (jul. 1914. = 100), je seveda začel padati, vendar je julija tega leta dosegel le 190. Pri tej številki pa se je ustavil. Stroški za življenjske potrebščine so torej na Švedskem približno še enkrat višji kot pred vojno.

Ali pa so tudi delavske plače napredovale vzporedno z draginjo? Ne, kajti na Švedskem kot v drugih deželah je začel kapitalizem, podpiran od depresije in zaječje hrabrosti reformistov, z brezobzirno ofenzivo zniževanja plač, ki je potisnila mezde približno do 5 odstotkov čez predvojne plače ali pa še globlje. Življenjske razmere švedskega proletariata so se torej dejansko poslabšale za 30%.

Toda to še ni vse. Internacionalno omahljivi položaj kapitalizma je izzval tudi na Švedskem doslej nezasišano brezposelnost. Tako je znašalo po uradnih podatkih število brezposelnih mesece aprila 1. 1922. 168.000 delavcev. — To število je velikansko za ne preveč industrializirano Švedsko, ki šteje komaj 6 milijonov prebivalcev.

Veliki potres v kapitalističnem gospodarstvu se izraža tudi v dejstvu, da je cela vrsta podjetij prišla na boben, zlasti banke, ki so jih ugonobile špekulacije z valutami in nezmisljena finančna politika. Pri tem pa se kapital kupiči in koncentrira v vedno hitrejšem tempu. Ulogo, ki pripada na Nemškem Stinesu, igra na Švedskem nekdanji minister za zunanje zadeve Wallenberg, lastnik največje privatne banke v državi, Enskilda-Bank v Štokholmu.

Pri državnozbornskih volitvah septembra 1921. — ko so prvič imele tudi ženske volilno pravico — so dobili konservativci 450.000 glasov konservativna agr. zveza 100.000, liberalci 325.000, socialni demokratje 630.000, levi socialisti (2 in pol internacionala) 45.000 in komunisti 92.000. Desnica je dobila v 2. zbornici 62 mandatov (prej 70), agrarci 21 (prej 29), liberalci 41 (prej 47), socialdemokratje 93 (prej 75), levi socialisti 6 (prej 7) in komunisti 7 (prej 2). Ker ni nobena meščanska stranka hotela prevzeti sestavo vlade, dočim je bila socialna demokracija k temu pripravljena, se je sestavilo čisto socialdemokratsko ministrstvo. Ta kabinet je doživel poraz v vseh večjih vprašanjih, kot: pogodba z Rusijo, davčno vprašanje, stanovanjski zakon itd.

Komunisti so zahtevali, da mora vlada razpustiti zbornico in razpisati nove volitve z geslom: enotna fronta proletariata proti meščanski ofenzivi. Toda reformistično socialdemokratsko vodstvo se je energično upiralo enotni fronti, pač pa se izgubljeni sinovi iz 2 in pol internacionala te dni brezpogojno

Mednarodni pregled.

Pred koncem avstrijske „demokracije“

(650 milijonsko posojilo.)

Avstrijski proletariat stoji zopet pred usodopolno odločitvijo. Samo od njega je odvisno, če se bodo sprejeli ali ne pogoji zveze narodov za posojilo, takozvana ženevska konvencija. Buržuazija je brez vsakega obotavljanja pripravljena žrtvovati svoje nacionalne in patriotične ideale, o katerih sicer toliko govoriči. Ona se požvižga na takozvano »svobodo domovine«, njej je glavna stvar dobiček. Ona upa, da se bo dalo v koloniji Avstriji s pomočjo ententne diktature toliko iztisniti iz avstrijskega delavstva, da bo tudi nanjo odpadel kak grizljaj. Torej je edino proletariat v stanju rešiti zadnje ostanke avstrijske samostojnosti, zlasti pa svoje svobode. Proti njegovi odločni volji je ženevska pogodba neizpeljiva.

Ženevska konvencija je odgovor zveze narodov na zadnje grozilno romanje kancelarja prelata Seipla. Seipel je ponujal avstrijsko republiko v prostovoljno oddajo po vrsti v Pragi, Berlinu in Rimu in je zagrozil, da bo napovedal bankrot, če se nihče ne usmili Avstrije. S tem naj bi se vzbudila poželjivost, zavist in tudi bojazen pred konflikti pri sosednjih državah in velsilami, ki stoje za njimi. Toda nobena teh sil noče zaenkrat riskirati vojske, da bi mogla sama zavladati nad Avstrijo. Zato so se pobotale v tem smislu, da bodo prevzele Avstrijo v skupno lastnino. Avstrija naj torej postane skupna kolonija angleške in francoske skupine sil in sicer kolonija najnižje vrste. V razliko od drugih kolonij naj se Avstrija poda »prostovoljno« v sužnost.

Monopolističen kapitalizem zamenjuje v posameznih državah način proste trgovine (t. j. način svobodne konkurence, kjer ni nobenih visokih uvoznih carin) z načinom visokih varstvenih carin. S tem da se z visokimi uvoznimi carinami onemogočuje konkurenca inozemstva, lahko te družbe doma prodajajo svoje izdelke z neprimerno visokim dobičkom in so zato v stanju v kolonijah uspešno tekmovati z imperialističnimi družbami ostalih držav. (V časih ranjke Avstrije je bil naprimer sladkor vsled visokih uvoznih carin pri nas mnogo dražji, kakor pa sladkor, ki ga je prodajal avstrijski sladkorni kartel v Angliji, Italiji itd.)

V prejšnjih gospodarskih razdobjih je bila vsaka tovarna posebej organizirana in le redko je bila (n. pr. pri železnicah) cela panoga kake industrije združena pod enotnim vodstvom. Imperialistično - monopolistična doba kapitalizma združuje vse tovarne, ki spadajo gospodarsko skupaj, da celo cele panoge kake industrije, pod enotnim vodstvom. Da

Dačim Irsko vodi junaški, obupen boj za svojo neodvisnost, naj Avstrija sama sklene postati veliko bolj odvisna in nesvobodna, kot je Irsko sploh kdaj bila. Kako se naj to zgodi, povedo trije zapisniki, ki jih je Seipel podpisal v Zenevi in ki jih naj sedaj avstrijski parlament ratificira.

»Pomoč« in njeni pogoji.

V prvem zapisniku, ki se je sestavil v Zenevi, se jamči »neodvisnost« Avstrije; v drugem se naštevajo obveznosti Anglije, Francije, Italije in Čehoslovakije, torej takozvana »pomoč«; v tretjem so zapopadene obveznosti Avstrije.

»Pomoč« sestoji v tem, da ima Avstrija pravico najeti privatno posojilo, iz katerega mora pa odplačati dosedanje kredite, ki so jih ji doslej nakazale gori našteje sile. Te države same ne bi posodile niti vinarja, niti papirnatega vinarja. Privatno posojilo bi lahko znašalo največ do 650 milijonov zlatih kron. Štiri vlade se zavezujejo, da bodo zahtevale od svojih parlamentov pravico, da garantirajo za to posojilo. Avstrija pa mora pogoje takoj izpolniti, preden ve, če bo res dobila posojilo in kje.

Ti pogoji so nekaj najbolj neverjetnega, kar se je sploh kdaj moglo prisoditi kulturnemu narodu. Takoimenovana garancija neodvisnosti pomeni kratkoma prepoved vsake samostojne zunanje politike. Konec ima biti vseh sanj združitve z Nemčijo. Dočim se je o tej združitvi doslej smelo vsaj z pravnega stališča govoriti, je sedaj treba tudi to popolnoma opustiti. Na samomorilске grožnje Seiplove odgovarjajo četverne vlade s prepovedjo sleherne samomorilске misli. Toda ne sa-

v trenutkih, ko mu grozi nevarnost (vojska, veliki socialni boji) se odloči kapitalizem celo k temu, da v posameznih velikih državah privoli v to, da se cela industrija, trgovina, promet in bančno gospodarstvo vodi do gotovih mej po enotnem gospodarskem načrtu. Imperialistična doba je v velikanskem obsegu pospešila združevanje in usmerjenje v produkciji svetovno trgovino in svetovno gospodarstvo je postavila na mesto gospodarstva posameznih držav.

Imperializem pa je tudi vzbudil in pomnožil produktivne sile človeške družbe v velikanskem obsegu. Usmerjeno znanstveno preiskovanje, iskanje novih produkcijskih načinov ni več delo posameznih znanstvenikov in iznajditeljev, ampak v to svrlo so države in velike industrijske družbe stvorile zelo ogromne znanstvene zavode. V dobi imperializma se je izvršila cela vrsta naravoslovnih in tehničnih iznajdb, ki je revolucionarno vplivala na razvoj produkcije. Elektri-

in eksplozivni motor sta popolnoma preobrazila promet in industrijsko produkcijo. Vodljivi zrakoplovi, aeroplani, podmornice, brezžični telegrafi in telefoni so zmanjšali razdaljo med posameznimi mesti in kraji. Vodna in parna turbina, eksplozivni motor in velike elektrarne so poenostavile pogon in posameznih podjetij in mu znižale stroške. Iz ene velike elektrarne (n. pr. Fala) dobiva cela vrsta tovarnih silo za pogon svojih strojev. Kemija je nadomestila izdelovanje barv iz dragih prekomorskih surovin z cenim izdelovanjem barvil in zdravil iz premogovnih ostankov. Kemično dobavljanje dušika iz zraka in izdelovanje umetnih gnojil je revolucionarno spremenilo poljedelstvo in povečalo njegovo dobičkanost. Živinoreja in gojitev rastlin se vrši na znanstveni podlagi. Delavec moderne industrije mora slediti večnim preobratom v načinu proizvodnje, vedno novim načinom dela se mora privaditi, stroji, s katerimi dela, se vedno spreminjajo. Telesna moč ni

več potrebna, imeti mora vedno večje tehnično znanje in vedno večje zahteve se stavijo njegovi inteligenci. Vsled redno rastoče spremembe strojev se manjša vedno bolj število visoko kvalificiranih specialistov, ki jih nadomeste nekvalificirani delavci, ki se hitro privadijo na vedno bolj enostavno delo pri modernih strojih (n. pr. delo žen v munijskih tovarnah med vojsko).

Dočim se industrija, ki je združena v rokah par magnatov, razvija hitro vzporedno z novimi iznajdbami, ji poljedelstvo ne more slediti v taki naglici. Deloma se tudi že v poljedelstvu uvajajo industrijske metode (n. pr. Amerika), vendar pa to ovira razkosanost posestev, posebno velikega števila malih kmetov, ki nimajo na razpolago sredstev, da bi uveljavili nove proizvodjalne metode. V imperialistični dobi je eden gospodarskih znakov, da poljedelstvo ne more še izkoristiti novih iznajdb in je še približno na isti stopnji, kakor pred 40 leti.

vrnejo v Brantingovo socialdemokracijo.

Tudi na strokovnem polju se pokaže socialdemokracija kot huda sovražnica enotne fronte proletariata in zadušila vsako samostojno gibanje, ki izhaja iz delavskih množic. Buržuazija živahno odobrava to njeno obnašanje in se ironično vprašuje, kje je še kaj socialističnega v švedskem socialdemokratskem delavskem gibanju. Centralna strokovna zveza je leta 1920 štela 280.000 članov in leta 1921 pa samo 252.000.

Strokovno.

J. Z.:

Vprašanje organizacij.

Železničarji so si po vojni ustanovili razen svoje razredne še štiri organizacije: »Prometno zvezo«, »Z. J. Ž.«, »Savez železničarja« in v tem listu že površno razmotrivano »Udruženje žel. činovnika u kraljevini SHS«. Vsaka izmed teh organizacij neprestano taji politično tendenco in povdarja svojo »strokovnost«, »neodvisnost« in slične neumnosti, ki jim verjame samo še v politiki in organizacijskem delu popolnoma neorientiran diletant, to je človek, ki nima niti najelementarnih pojmov o poštenosti političnih intrigantov. Preštudirali bomo po vrsti vse obstoječe organizacije (sodrug naj si mislijo, da molijo rožni venec železničarskega trpljenja) in dokazali bomo, da so vse organizacije samo umetna štafaža, ki čaka momenta volitev, da potem uveljavlja svojo — neodvisnost.

Ena najnesmiselnjših železničarskih organizacij, kar jih obstoji, je brezdomno nacionalna »Z. J. Ž.«. Njeni voditelji in tudi pristaši so najzagrizenejši eksponent mizernega »jugoslovenstva«, to je one klike, ki pod frazami: domovina, narod, država in slično farbajo železničarski proletariat v absurdum, ga namenoma vodijo v blasfemično areno nacionalnih norcev in ga pri tem puste stradati, šepetajoč mu v ušesa: »Domovina te rabi!« Javna tajnost je, da »Z. J. Ž.« neprestano povdarja svoj nacionalizem, ker jo je pač ustanovil g. višji revident j. ž. (zaposlen do svoje izvolitve kot narodni poslanec pri železničarjem toliko naklonjenem obratnem ravnateljstvu južne železnice) in, ker je ta znal spretno izrabiti povojno zmešanost in nezaupnost do delavskih voditeljev (izdala sta nas oba Kristana in mnogo drugih znanih »proletarcev«) koval sam sebi politični kapital, ter ustanovil »Z. J. Ž.« Otroci, porojeni v jetiki popolnoma degeneriranih mas, to je Z. J. Ž., to je ona organizacija, ki jo iz Beograda komandira kot strokovno politik, o katerem mora vsak zaveden delavec dvomiti nad njegovo pametjo — o poštenosti ni govora —, ki je bila samo mrtvo orodje tedaj, ko je poblaznelo delavstvo volilo poslanca stranke — narodno-socialne! Že to dejstvo, da ta stranka eksistira, požene logično mislečemu socialistu kri v obraz, ker je absurd ustanavljati stranko, ki naj bo narodna in socialistična, ki naj bo pod vplivom in komando meščanske stranke, a zastopa delavske interese.

G. Deržič se ima zahvaliti samo nerazsodnosti mas, da je parlament sploh kedaj videl. In njega, ki je glasoval za »zakon o zaščiti države« in s tem nesramno, podlo izdal ne samo jugoslovanski proletariat, ampak tudi lastne volilce, danes obožuje kopica železničarjev, ljudi, ki niso sposobni, da samo površno konstatirajo — skisanost že itak kislih narodno-socialnih možganov. Tužna jim majka.

Vsem dobro znana koalicija je žalostno končala. Ni naš namen, da na tem mestu razmotrivamo vzrok razpada omenjene federacije, ker takrat še ni obstajala N. S. Ž. O. (bili smo budni, ampak še ne v javnem delu); konstatirati hočemo le suha dejstva! Tako je na primer takoj po razkrojitvi koalicije pisal uradni organ U. Ž. Č., da je polom zakrivila »premalo diplomatski večer roka g. Korošca!« In ta je še danes predsednik organizacije in še danes zbija svoje neumestne šale z nesmisleno narodno-strokovnostjo! U. Ž.

Vodstvo strokovnih zvez je še vedno v rokah skrajnih desničarjev, ki vodijo odurno kampanjo zlasti proti Rusiji.

V splošnem se gospodarski položaj na Švedskem ni veliko zboljšal. **Padanje cen je šlo na stroške plač delavstva.** Politično se krepi reakcija in računa se lahko s tem, da Brantingovo socialdemokratsko ministrstvo ne bo ostalo dolgo na krmilu. Branting sam bo menda našel svoj gorki zapeček v svetu družbe narodov, kamor kot vdani pristaš entente tudi spada.

Č. je imelo v tem oziru prav, ker končno tudi mi poznamo g. Korošca in vemo natančno, da on govori in govoriči samo ono, kar mu piše in pove g. Deržič. Človek, ki je »zelo narodno-stanovski!« On je, kot znano aktivni politik in s tem je jasno povedano, da je Z. J. Ž. zelo strokovna — namreč na papirju in v otožnih možganih onih nazadnjakov, ki še danes niso spoznali ostudne in ogabne politike celokupnih gospodov na vodilnih mestih Z. J. Ž.

Najinteresantnejše je pa dejstvo, da si hoče Z. J. Ž. priboriti na vsak način hegemonijo nad ostalimi organizacijami, češ, da je pač brezdomno stroga stanovska, strokovna organizacija! Kako smešno. Takoj pri prvi akciji — štrajku leta 1920 — je Z. J. Ž. pokazala svoje pogumno lice s tem, da je v najkritičnejšem momentu vrgla puško v koruzo in se vrgla v naročje (seveda skesana in solznih oči) svoji preljudi materi domovini in vsa ponižna poljubila roko svojemu očetu — nacionalizmu! S tem je Z. J. Ž. pokazala, da ni pod nobenim pogojem zmogljiva voditi v boj lačne proletarce, in da je za svojo imaginarno domovino pripravljena pljuniti, če je treba v obraz tudi sama sebi. Potem so žalostni »socialci« vpili, da so komunisti krivi te piramidalne polomijade in da radi tega trpi sedaj celokupno železničarstvo! Gospodje, kar naravnost vam povemo: »Če so štrajk zakrivali komunisti, so posledice nosili samo komunisti, ker oni, organizirani v Z. J. Ž. so že med štrajkom pridno denuncirali in izdajali; na cesto so leteli s amo komunisti, drugi pa so komodno avanzirali in odleteli še na mehkejšo foteljo! Zveza je hotela imeti s svojim predsednikom Deržičem na čelu popolno nadoblast, toda ji je temeljito spodletelo, ker prvič ni imela sposobnih voditeljev in drugič, ker propade brezdomno vsaka organizacija, posebno pri štrajku, če se ne bori po principih razrednega boja in to odločnega in vztrajnega.

To je slučaj pri stavki! Danes zopet čitam v »Jugoslovanskem železničarju«, da Z. J. Ž. sklicuje nekake sestanke! Jasno je, da so si vse organizacije prokleto dobro premislile, predno so stopile v stik z organizacijo, komandirano od narodnih socialcev, ki jih je že parkrat grdo blamirala s svojim patriotizmom. Zanimivo pa je dejstvo, da so se domovinci najpreje sporazumeli z U. Ž. Č., to je ono organizacijo, ki negira vse, kar ni intelektualno. Kaj pravzaprav mislijo pod intelektualizmom res ne razumemo; menda si gospodje domišljujejo, da spadajo med takozvane »javne uradnike«, ki so imeli nedavno v Zagrebu kongres in ki se ga je udeležil tudi g. tovariš, intelektualec Deržič s celim svojim intelektualnim štabom. Je pač res: »Gliha skup štrihla«. Ljudje, ki so na svojo razcefrano zastavo zapisali »sacro egoizmo« in drugi, ki z velikim zvonom oznanjajo ljubezen do batinaške »otlačbine«, so si podali roko in korakajo pogumno v bodočnost! Pred njimi pa od lakote pobesneli železničarji-fanatiki igrajo na trebušnih instrumetih: »Gott erhalte«. N. S. Ž. O. pa baje stvar zavlada. Bodite prepričani, da vam ravno N. S. Ž. O. ne bo podala tako brzo roke za skupno delovanje, ker natančno ve, da bi kaj kmalu zgubila na ugledu pri pametnih, proletarskozavednih železničarjih in ker jo vodijo ljudje, ki poznajo tehniko in taktiko razrednega boja. Za socialno zboljšanje Z. J. Ž. pač še ni napravila ničesar.

Na kulturnem polju Z. J. Ž. tudi nima velikih zaslug, če jih sploh kaj ima.

Vse, kar je namreč napravila, je njena godba in nekakšen pevski zbor. Godba je tudi v rokah Centralnega odbora in svira samo pri pristno delavskih prireditvah in pri zvezinih banketih, ki se »obdržavajo« po konferencah in navadno rednih in izvanrednih občinih zborih. To, da igra godba Z. J. Ž. na sokolskih slavnostih, je klobuta vsakemu proletarcu, posebno pa železničarjem! Ker država je imela par milijončkov, da je podprla vsesokolski zlet, za lačne in bedne železničarje pa nima ničesar. Železničarji si najbrž mislijo, da je vse ono, kar rečejo »gospod«, pač umestno in pametno, in šli so »plozati« praznih želodcev g. ministrom, drugim eminentam in organizirani tolpi jugoslovanskih fašistov, onim ljudem — kapitalistom, ki jih sistematično uničujejo in iz katerih izjemajo zadnjo kapljo krvi, da potem nemoteno slave svoje orgije za narodne, kulturne in politične svrhe. Pametni smo, to se mora pripoznati! Najkulturnejši proletariat cele Jugoslavije.

Javen železničarski shod.

23. oktobra ob pol 8. uri zvečer je sklicala »Neodvisna Strokovna železničarska organizacija za Slovenijo« v veliki dvorani Mestnega doma javni železničarski shod. Brez agitacije, je rekla N. S. Ž. O. železničarjem: Kdor od vas trpi pomanjkanje, krivico in lakoto, pridi, da se pogovorimo in da zakličemo glasno, česar zahtevamo. Dnevni red je obsegal: položaj železničarjev in volitev disciplinarne komisije in zakon o zaščiti delavcev.

K prvi točki je dobil besedo sodrug Makuc. Orisal je v očigled vladnega zastopnika ves mizerni in naravnost suženjski položaj železničarjev in ga pozval, naj tudi on v svojem delokrogu poroča o tem.

Pozival je železničarje, naj strnejo svoje vrste tesneje v enotno fronto. Zakaj so eni naši sotrpini v »Prometni zvezi«, zakaj drugi v »Zvezi jugoslovanskih železničarjev«, zakaj tretji v »Udruženju železn. činovnikov«? V enotno strokovno organizacijo vsi, kakor je železnica enotna. Zakaj to cepljenje, ki je le v korist kapitalistom in tistim posameznikom, ki dobivajo plačo v teh organizacijah. Moč železničarja je s tem le razcepljena in zato uspeh v borbi za obstanek, kakor v gospodarskem tako v socialnem oziru podooben ničli. Zavedajmo se že enkrat resnice, da je uspeh le tam, kjer je moč. Organizacija pa je moč le tedaj, ko je enotna. Vse drugo so le prazne fraze in pesek v oči nezavednim. Brez enotne organizacije pa ni uspeha. To se bomo pokazalo najbolj sedaj, ko bodo naravni elementi bruhali sneg in mraz. Železničar pa bo moral delati, kakor poleti, brez dobre obleke in obutvi, kakor poleti, ker mu zapovedujoči in delodajalni elementi ne marajo pomoči in dati, kar mu gre. Da jasneje pokaže krivico, ki se godi, se govornik dotakne kategorije železničarjev, ki se jih imenuje »lahki delavci«. To so na pr. skladiščniki, ki morajo ves dan prevažati in prenašati tovara po 100 kg teže. Z upravičenim sarkazmom vprašuje: »Ali so mar zato ti delavci »lahki«, ker so od težkega dela in pomanjkanja suhi?«

Nadalje omenja resolucijo, ki je bila sprejeta na konferenci zaupnikov 20. avgusta in potem še na železničarskem shodu 8. septembra, ter pojasnjuje njenih 28 točk. Deputacija je že dvakrat hodila k ravnateljstvu, a gospoda tam so preveč zaposleni s preskrbovanjem pasivnih krajev.

Oglasili so se drugi govorniki, na kar se je sprejela enoglasno resolucija.

K drugi točki dnevnega reda se je oglasil M. Žorga in razlagal zakon o zaščiti delavcev in o disciplinarni komisiji. Zakon je skrajno reakcionaren, kakor tudi zakon o zavarovanju delavcev in daleko ne odgovarjata socialno-političnim zahtevam delavstva. Toda inščenškemu časopisju in meri industrialcev sta že celo zakona v tej obliki preveč in trdijo se z vsoto silo, da ga ovržejo in še poslabšajo. V tem početju jih pa podpira glasilo S. P. J., »Naprej« in agenti Krekičevega »Saveza železničarja«, ki se posebno bore zoper

to, da bi določbe o zaupnikih veljale tudi za železničarje. »Savez železničarja« in »Naprej« hočeta preprečiti volitve zaupnikov v smislu zakona za zaščito delavcev, s čim delata samo v smislu želj industrijev in južne železnice.

K tej točki je bila enoglasno sprejeta resolucija.

Ta shod železničarjev je uspel nad vse pričakovanje. Od časa, ko so se razpusile strokovne organizacije in so razni »voditelji« in »odrešeniki« zbirali njih raztresene ude, da se nanjih povspnejo do udobnih sedežev, so železničarji postali apatični in sklicani shodli njih raztresene ude, da se na njih pokroviteljstvujejo stranke, so bili vedno prazni. Zato je bil obisk pondeljkevega shoda, kjer je bilo okrog 400 železničarjev jasen dokaz, da so se začeli zavedati svojega položaja in uvidevati, da je rešitev in pomoč le v strujenih vrstah, v eni močni organizaciji, neodvisni od strank in strankic.

Živela Neodvisna Strokovna Železničarska Organizacija!

Živela enotna fronta vseh ponižanih in razžaljenih!

Dopisi.

Dopis iz Jesenic. Avtorju dopisa iz Jesenic, objavljenega v »Napreju« števil 228 z dne 10. oktobra t. l., in vsem tistim, ki si domišljujejo, da so socialisti, odobravajo pa kot taki v »Napreju« članku izraženo primero človeka živali, sledeči odgovor: Osebnosti, ali bolje rečeno, pasji ton osebnega boja se je pričel od vaše strani potom »Napreja« v katerem obmetujete vse po vrsti, kar ne leze in ne hodi za »Naprejem«, s podtikanjem egoizma in demagogije, ne da vas rudečica zalije od sramu, še manj pa da bi skušali posameznikom dokazati, kar jim predbacivate. — V svoji politični strasti smatrate vsakogar, ki ni pristaš vaše politične stranke in naročnik »Napreja«, za nečloveka, duševnega revčka itd., kar vas karakterizira kot nedemokratične absolutiste. Povemo vam pa, da če ne najdete med jeseniškim proletariatom pristašev, je krivda onih političnih voditeljev, ki so igrali obenem glavno vlogo v strokovnem pokretu in katerih stremenje ni bilo nikdar v dobrobit proletariata, temveč so iz zasebne sebičnosti izdajali proletariat in njegove interese. — Kar se tiče dopisov v »Delavcu«, je pa interna zadeva podružničnega kov. tajnika kot osebe, ki ima zadostno razlogov do omalovaževanja istega lista, ki se obnaša povsem pristansko z napadi na politično neljubc socialistično strujo, akoprav so člani ravno iste strokovne organizacije, ki spada v področje strok. komisije za Slovenijo.

Da končamo ta ostudni osebni boj v časopisju enkrat za vselej, pa apeliram na napadalce v »Napreju«, da mi dokažejo, če v resnici hodim po štirih nogah kot pasja žival, ker v tem slučaju sem takoj pripravljen odstopiti kot tajnik jeseniške kovinarske podružnice in to iz zavesti, da bi bil velik škandal za organizacijo, v kateri bi posloval in urejeval tajniške posle — tajnik v pasji podobi.

Obljubljam pa, da zadnja beseda še ni izrečena, ter da bomo razpravljali o vsem tem na rednem ali izrednem občnem zboru jeseniške kov. podružnice.

R. F. t. č. tajnik.

Trbovlje. Dolgo smo molčali in upali na boljše čase, a zaman. Ker vidimo, da se nikdo ne spomni na nas, ubogo učence v rudniških delavnicah, smo primorani oglašiti se sami. Tu pri nas se učenci lahko učijo po pet, šest ali pa še več let brez upa, da bi postali kedaj pomočniki; temu pa je tako. Bivši gosp. obratovodja (sedanji ni dosti boljši) sedaj inšpektor, je dal oglašiti, da ne pripozna nobenega učenca, ki se je učil v rudniških delavnicah za pomočnika, akoravno bi napravil poizkušnjo pri kakem mojstru. Za poizkušnjo je določil oblastveno preizkuševalno komisijo za pomočnike v Ljubljani ter izjavil, da prizna le pred to komisijo preizkušene učence za pomočnike. Nam je bilo to seveda še ljubše, a kmalu smo spoznali, da smo se prezgodaj veselili. Gosp. obratovodja nam namreč

ne da pravičnih izpričeval, komisija nas pa s temi izpričevali, katere imamo, ne sprejme. Mi ne vemo, ali gospodje v našem obratu ne znajo ali pa nočejo napisati pravih učnih izpričeval. Ako jih ne znajo, potem žalostna jim majka! Če gre učenec po drugo izpričevalo in zahteva da se mu napiše pravilno, je njihov izgovor ta, saj je dobro to izpričevalo, čemu novo? Ko jim pojasniš, zakaj bi rad novo izpričevalo, pa pravijo, da pri rudniku ni učencev. **Učence poznajo le po majhnih plačah in pri akordnem delu, ker jim od akordnega dela odtrga 25 odstotkov, reci in beri petindvajset odstotkov akordnega zasluga, kot učnino.** Tako je torej temu. Ako je treba komu kaj odtegniti, je učenec, kadar mu je pa treba učno izpričevalo dati, je pa hlapec. Ti gospodje vedo zakaj to delajo. Prvič jim pride delo veliko cenejše, kakor če bi pomočniki delali, drugič pa učenci, dokler niso prosti, ne morejo brez izpričeval v svet. Sicer smo se že potom zaupnikov pritožili proti temu postopanju pri rudarskem glavarstvu. Kaj je rudarsko glavarstvo tu ukrenilo, nam pa še danes ni znano, akoravno smo se pritožili že pred par meseci. Tem potom opozarjamo merodajne kroge in jih prosimo, da naj vendar že enkrat napravijo temu konec.

Zavedni učenci.

Iz Karlovca. Tukaj v Karlovcu v kožarskih tovarnah, kjer delam, so nas začeli strašiti z odpustom in je rekla firma »Jelen«, da nam bo znižala plačo. Seveda organizacije nimamo takorekoč nobene. Bila je nekaj časa, pa se je razbila, ker je blagajnik denar odnesel. Potem smo enkrat kot neorganizirani zahtevali večjo plačo, pa nam je ravnatelj rekel: »Ali ste organizirani?« Mi smo odgovorili, da nismo, on pa nam je dejal: »Organizirajte se, kakor smo mi organizirani, potem pa pridite!« Nam se je čudno zdelo, da nas firma sili v organizacijo. To je rekel mogoče zato, ker smo bili nazadnje organizirani pod socialpatriotičnim »Glavnim radniškim savezom«, pa nas hoče zopet nazaj spraviti. Sedaj pa so zopet začeli hoditi okoli nas, da naj se takol organiziramo. Jaz sem te sodruge vprašal, kakšno ime bo nosila ta organizacija, pa so mi rekli: To je čisto nova organizacija, v Zagrebu ima mestno sindikalno veče, v Beogradu glavno sindikalno veče, neki Mlinarić je pri tem mestnem sindikalnem veču v Zagrebu. Imajo svoj list »Radniško Štampo«. Prosim vas, da nam razjasnite, ali je to prava organizacija za nas.

Op. uredništva: Organizacija, ki jo hoče pri vas ustanoviti medusavezno sindikalno veče, je **dobra** in vam priporočamo, da jo nemudoma ustanovite.

Državni premogovnik Zabukovca. Vendar se moramo enkrat oglasiti v javnost zaradi našega g. delavskega zaupnika Brateca, ki je popolnoma po vzgledu socialpatriotičnega patrona g. Etbina Kristana zlezal do pazništva. Tako dolgo je hodil postopati pred obratovodsko pisarno, da se ga je usmilil g. obratovodja. In kaj smo dočakali. Komaj je začel Bratec z »Naprejem« v roki pohajati po štiru, smo že brali v čakalnici, da se opaža, da delavstvo prehitro napravi ših, da premalo zbira premog z jalovine in še mnogo takih pritožb. Seveda je bilo tudi pridelano, da bo odpuščen od dela, kdor se teh predpisov ne bo držal. Vse to prihaja iz gnezda socialdemokracije, teh par mož, kar jih je še v Zabukovci. Spominjamo se še malo nazaj, kako je ta žlahtni Bratec delil slanine, ko smo imeli še aprovizacijo!? Kdor ni bil soc. dem. je dobil same kože, vrli socialni patriotje pa so dobili čez mero lep komad slanine itd. Spominjamo se še malo bolj nazaj na čas, ko so začeli socialni patriotje preganjati bivše komuniste v Zabukovci. Tedaj se je njegova žena izrazila, ko ga je stepla in sta se za nekaj časa ločila, pa je vsa jezna hodila soder. Jazbecu tožiti, da je **hodel Bratec orožnike prositi, naj zapro Jazbeca, Razbevska in Jezernika** itd. Še nekaj lepega! Imenovani Bratec je pri navedbi pogoreliščine dal navesti obleko, perilo in veliko drugih reči, ki mu pa po trditvi njegove žene niso zgozele, samo da je dobil od države nekaj čez 10.000 podpore, da se zdaj prav debelo v pest smeje. Toliko za

danes, v kratkem še kaj več tudi o Bratčevih tovariših. Posebno bomo zahtevali tudi račun vinarne blagajne in godbine itd. **Več rudarjev.**

Iz mežiške doline. Tukaj se bodo vršile decembra meseca občinske volitve v vseh občinah. Sedanji agitačni položaj se pa nikakor ne more primerjati z razmerami ob priliki volitev v konstituantno l. 1920. Takrat je odnesla JSDS zaradi industrijskega karakterja absolutno večino iz volilne borbe. Danes je položaj drugačen. Največ izgleda ima SLS, ki se bo kmetskih občin polastila brez borbe; v industrijskih občinah Prevalje, Mežica, Guštanj in Črna se bo bil pa med klerikalci in socialisti lud boj za nadoblast. Šanse za klerikalce niso slabe, ker manevrirajo zelo uspešno z avtonomijo. Pa tudi soc. demokrati pri nas še niso na mrtvi točki. Zaradi oddaljenosti od centrov in še pod tradicionalnim vplivom starih voditeljev, se nahaja proletarijat v tej dolini še v Bernotovi odvisnosti, vsaj povsod propadla, tukaj je pa še edina rudarska organizacija. Sicer prave živahnosti med proletariatom ni in uspehi pri občinskih volitvah ne bodo podobni uspehom volitev v konstituantno. Mnogo delavcev sploh ne bo šlo voliti, ker SLS ne morejo voliti, ravnotako pa tudi ne zaupajo policijski SSJ, ki od časa do časa pošlje kakega emisarja v vladni tabor. Trebalo bi, da pridejo trboveljski sodrugi v Črno in Mežico in pojasnijo tukajšnjim rudarjem, kako stoje stvari. Zakaj žalostno je, da se da voditi proletarijat od ljudi, ki spadajo med fašiste ali narodne socialiste in nimajo trohice razredno zavedne poštenosti.

—o—

Poslano.

Zagorje. — Ker mi g. ing. Lapornik ni odgovoril na moja javna vprašanja, smatram njegov molk za potrditev, da so bila njegova očitanja popolnoma neutemeljena.

Vsled tega vprašam:

Delavstvo, do kedar ti bodo komandirali ljudje, ki te imajo za lumpe, za pijance, za delamržeze itd., do kdaj bodo poveljevali tebi, tisočglava množica?

Gospodje menijo, da smo vsi delavci pijanci. To njihovo mnenje je potrdil tudi g. ing. F. Lapornik. Če se delavec še kot mladoten prehladi, ko izčrpa svojo telesno moč, ko žrtvuje svoje zdravje za peščico parazitov in lenuhov, ki se na račun delavstva z njihovimi žulji maste in uživajo razkošje, je po mnenju gospodov à la Lapornik postopač in lenuh.

Že kot petnajstletni dečko sem moral v jama, da si zaslužim, po volji gospodov nakazano miloščino. Tam sem se prehladil. Vsak rudar, ki je bil za časa, ko je nadzoroval revir Kotredež ing. Hynek, ve, da je bilo v tem revirju skoro za plavati. (Kakšno je sedaj, mi ni znano.) Vsled revmatizma so me dali gospodje na tukajšnjo separacijo. Tako sem prišel sedaj pod vodstvo g. Lapornika. Dve leti in pol sem imel službo na suhem. Sedaj pa se je zazdelo g. Laporniku, da me je treba zopet pogrnati v graben. Povedal sem mu čez štiri dni, da sem imel revmatizem in da sem bil vsled tega odposlan iz jame. »Bejž, bejž, delat se ti nalub, pa so te dal ven. Ko sem mu to trditev skušal ovreči vpričo delavca Jožeta Forte, pa mi pravi g. Lapornik: »Preveč lumpaš. Pa cigaretne kadiš. Mal mej lumpi, pa bo dobr.« Zakaj mi ni gospod odgovoril na tistih osem stavljenih mu vprašanj? Zato ker nima kaj! Stari rudarji sosedje me niso videli vinjenega, kaj šele — pijanega. Če se hoče g. ing. Lapornik prepričati, pa naj jih povpraša.

Sedaj pa še eno vprašanje g. Laporniku na uho: Kdo pa plača tisto delavko, ki hodi vsak dan od 8.—12. ure k Vam, ne vem kaj delat? Pardon! Nekateri dan celo po dve.

Tako je: bivši avstrijski oficirji imajo kar po tri služkinje, dve od teh so plačane od rudnika. Ti uboga delavska para si pa pijanec.

To ni samo en slučaj. Takih slučajev in nedostatkov je skoro brez števila. Dogodil se je tudi slučaj, da so pri pre-

važanju vozički padli s tira. Ženske seveda niso imele dejati kaj pod lijak. Prišel je dični gospod Lapornik in rekel ženskam: »Vsaka 10 K štrafana!« in bilo je konec besedi.

Zopet tretji slučaj.

Jamski vozički neradi tečejo, prvič ker ni dobrega mazilnega olja, drugič so tudi pokvarjeni, in če v takem slučaju primejo za en voz tri ali štiri ženske in če ne gre, jim zapoje g. Lapornik: »Če ne morete, pa pejte dam.« Da je to res, lahko povedo ženske, ki so uslužbene na separaciji.

V takih slučajih se ženske jezijo ter pritožujejo in togotijo, a to vse med seboj. Ne gredo pa na mesto, kamor bi morale iti.

Kje pa ima žena-delavka pravzaprav biti? Odgovor je zelo lahak!

Ker je delavka in če se zaveda svoje proletarske dolžnosti, mora vedeti, da mora biti organizirana! Organizirana mora biti v *Neodvisni strokovni organizaciji »Zveze rudarskih delavcev«,* *katera vodi neizprosno in nepomirljivo razredni boj, boj za izboljšanje gospodarskega položaja, boj za napredek, boj za boljšo bodočnost in za boljši ter večji kos kruha.*

Žena, zavedaj se tudi ti! Pomni, da ti nihče ne bo pečenih golobov pošiljal iz neba ali odkoderkoli. Pomni tudi izrek našega velikega prvoboritelja Karla Marxa, ki pravi: »Zmaga delavskega razreda je delo delavstva samega.«

In marsikdo bo dejal: »Če sem jaz zraven ali ne, zato bodo ravno na istem v organizaciji.« Res je tako. Ti sam nisi nič in vsak posameznik ni nič in vendar nekaj. In kaj pa je to — nekaj? To je, *vsak posameznik je sestavni del celote.*

Organizacija je za celokupni svetovni proletarijat, da se v organizaciji združuje, izobražuje in pripravlja za hude in nepomirljive — boje. Za boje lačnih s sitimi, raztrganih in izmozganih z onimi, ki žive na račun delavskih žuljev v razkošju.

Sedaj veš, da ni dovolj, če rečeš: »Kaj bom jaz!« Tudi ni dovolj, da plačaš samo mesečne prispevke, ampak treba je tudi, da čitaš delavsko časopisje. Ni dovolj, če veš, da je petelin na domačem gnojišču, ampak poglej čez plot domačega dvorišča, da vidiš kaj dela sosed, pa naj si bo tvoj prijatelj ali sovražnik.

Zakaj to? Če je tvoj sovražnik, to je če je kapitalist, ki se pripravlja za boj, tedaj ne drži križem rok, ampak pojdi v organizacijo ter se pripravi za protiboj. Če pa je tvoj prijatelj v boju, stori isto, oboroži se in pojdi mu pomagat, to zveš potom delavskega časopisja. Kajti njegov poraz je tudi tvoj poraz, njegova zmaga je tvoja zmaga.

Torej, če hočeš biti res član strokovne neodvisne organizacije, glej, da boš: plačeval redno mesečne prispevke, čital in podpiral delavsko časopisje, agitiral in propagiral za organizacijo, udeleževal se shodov, sestankov in poučnih predavanj ter storil vse, kar je v korist in napredek organizacije.

Enako z odraslimi delavci, sodrugi in sodružicami, naj se zaveda svojih dolžnosti do organizacije tudi mladina.

Tudi mladina je sestavni del proletarske celote. Kdo trpi bolj pod jarmom kapitalističnega izkoriščanja kot ravno proletarska mladina? Posebno pa še zato, ker je fizično slabo razvita. Delavska mladina mora pomniti tudi to, da bo morala stopiti na mesta starejših sodrugov.

Strokovne organizacije pa morajo gledati na to, da vzgoje iz vsakega mladince in mladinke razrednega borca, prav posebno še zato, ker je mladina tista, *ki bo bojevala poslednji in odločilni naš boj, ki bo udeležila in realizirala dolgoletne boje proletarskega razreda.*

Zato vsi v Neodvisno strokovno organizacijo »Zveze rudarskih delavcev«, da pokažemo in povemo gospodom, kot je ing. Lapornik, da nismo pijanci in delamržezi, ampak da smo skala, na kateri se bo razbil v prah vsak val kapitalističnega napada.

Zato boj alkohololu, daruj rajši tiste denarje za borbeni fond organizacije ali za tiskovni sklad delavskega časopisja, ker to je tvoja korist in korist celokupnega svetovnega proletariata.

Naj živi nepomirljiv razredni boj! Naj živi skupna borba odraslih delavcev s proletarsko mladino!

Naj živi enotna fronta celokupnega proletarskega razreda!

Naj živi »Zveza rudar. delavcev«!

Zvojev Kastelic.

—o—

Razno.

Tisti narodni socialisti, ki so prvi začeli ustanavljati fašistovske tolpe na Koroškem, ki pa so pozneje v svojem časopisju večkrat nastopili zoper jugofašiste, konečno pa te dni stavili svoje predale na razpolago jugofašističnim orjuncem in odbranašem; tisti narodni socialci, ki so glasovali za zakon o zaščiti države, ki pa so nato zapovedali svojima poslancema, naj zahtevata razveljavljenje tega zakona; ravno isti narodni socialci, ki so ušli iz liberalne stranke, ker niso hoteli sedeti skupaj s konservativnimi starini, ki pa so se sedaj združili na življenje in smrt z istimi starinskimi konservativci v »Jugoslovenski zajednici«; tisti narodni socialci, ki so včeraj skupaj s klerikalci vodili ljubljanski magistrat, ki pa danes smatrajo za največjo napako sodelovati z istimi klerikalci; tisti narodni socialci, ki itd. itd. itd. so se v »Jugoslaviji« tako hudo ujezili na naše konstatacije glede njihove breznačnosti, da se izjavljajo, da so breznačelní — komunisti. Naše ugotovitve so jih torej zadele v živo. Uvidevajo menda že gospodje voditelji, da jim enotna fronta proletariata (prejkošlej pridejo v njo tudi njihovi sedanji pristaši), koplje — političen grob.

Smrt proletarca. Sodr. Karol Pečnik, uradnik del. nezgod. zavarovalnice, je prerezal nit svojega mladega življenja. Vzrok temu koraku je bila proletarska bolezen — jetika. Sodr. Pečnik je bil aktiven organizator krojaškega proletariata. Predsedoval je letošnji prvomajski manifestaciji razrednega delavstva v Ljubljani. Čast spominu vrlega proletarskega bojevnika!

Zmeraj več papirnega denarja. Obtok bankovcev Narodne banke je znašal po poročilu od 8. oktobra 5 milijard 236 milijonov 671.000 dinarjev. Od 1. do 8. oktobra se je obtok bankovcev zvišal za 15 milijonov 39 tisoč 575 dinarjev. Istočasno je padla kovinska podlaga banke za 24 milijonov 402 tisoč 531 dinarjev. Tako torej g. Plavšič zdravi državne finance!

Naknadno izplačilo razlike podpor zavarovancev pri poslovalnicah Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Imenovani urad nas naproša za objavo sledečega poziva: Pozna objava zakona o zavarovanju delavcev je imela za posledico, da se je dostava razglasov in tiskovin delodajalcem za nanovo prijavitelj njih uslužbencev v svrhu njih uvrstitve v nove mezdne razrede zavlekla. Vsled tega je mogoče, da so posamezni člani, ki so po 1. juliju t. l. oboleli, pa ob času obolenja še niso bili uvrščeni v nove mezdne razrede, prejemale oz. še prejemale podpore po prejšnjem zakonu, oz. po nižjem meznem razredu. Okrožni urad poziva vse dotične zavarovance, da priglase svoje tozadevne zahtevke ustno ali pisмено pri pristojnih poslovalnicah do najpoznejše konca tega meseca. Ker je ob petkih, sobotah in pondelkih običajno velik naval na blagajne, se je obračati do poslovalnice le ob ostalih dneh tedna.

Štrajk francoskih mornarjev se nadaljuje z neizpremenjeno odločnostjo. V večjih pristaniščih je nastopila oborožena sila zoper mornarje, ki so bili obdolženi sabotaže.

Norveški sindikati so na seji upravnice zveze z 62 proti 12 glasovom sklenili izstopiti iz Amsterdamske Sindikalne Evakuacije.

Evakuacija Vladivostoka. Kakor se javlja iz Čite, so Japonci začeli z evakuacijo Vladivostoka, katerega mislijo popolnoma zapustiti do 25. oktobra.

.. Zbirajte za tiskovni sklad! ..